

CUVÂNTUL IERARHULUI

OMUL BĂTRÂN ESTE O FLOARE DIN PRIMĂVARA VEȘNICIEI

† IOAN
Mitropolitul Banatului

Majoritatea dicționarelor îl definesc pe omul bătrân doar în relația sa personală cu timpul și cu funcțiile sale biologice. Sfânta Scriptură și scrierile patristice însă îl definesc și îl pun în lumină pe omul bătrân în relația sa personală cu Dumnezeu - Creatorul său. Pentru noi, creștinii, bătrânețea nu înseamnă primii pași spre mormânt, ci primii pași spre veșnicie. Omul bătrân este o floare din primăvara veșniciei. Prin venirea Sa în lume, Hristos îl eliberează pe om de sub povara timpului; *anii* nu mai sunt o povară (o greutate), ei sunt binecuvântarea lui Dumnezeu pentru om. Timpul încă mai curge, însă, după Învierea Domnului, viața omului trece prin poarta timpului în eternitate. Oare Dumnezeu i-a pregătit omului în Univers un muzeu de antropologie? Nu, ci locul lui rămâne în Raiul bucuriei lui Dumnezeu! Va fi, oare, eternitatea plină de bătrâni în suferință? Nu, căci suferința și jertfa nasc viață plină de har! Hristos n-a intrat în Rai cu cununa de spini pe cap și purtându-și crucea, ci a intrat încununat de glorie. Așa va intra orice creștin, dacă și-a purtat în această viață cununa de spini și crucea.

În Ieșirea, la capitolul 20, versetul 12, aflăm că Dumnezeu îi dă lui Moise - și prin el nouă - porunca a cincea, zicând: *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești mulți ani pe pământul pe care Domnul Dumnezeu ți-l va da ție*. Este o poruncă cu o făgăduință. Dumnezeu pune bazele relației dintre copii și părinți, dintre tineri și bătrâni; ne arată care să fie raportul dintre cele două categorii de temporalitate umană, anume: *cinstea*.

Și Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă, zicând: *Dați deci tuturor cele ce sunteți datori (...) celui cu cinstea, cinste* (Rom. 13, 7). Dacă în Vechiul Testament se vorbește de cinstire, în Noul Testament accentul se pune pe *iubire*.

Hristos - Iubirea întrupată - prin Jertfă, trece dincolo de frontierele cinstirii, în Biserica Sa, încât ajunge pe culmile iubirii, și anume la iubirea de vrăjmași. Hristos, pe Cruce, nu le-a lăsat testament Apostolilor să-I răzbune rănilor, ci să-i iubească și pe cei ce L-au răstignit. Ești liber, omule, să iubești sau să urăști; iubirea și ura sunt cele două alternative fundamentale ale omului. Iubind, vei birui; urând, vei fi înfrânt. Așa vei dobândi, prin a ta stăruință, eternitatea bucuriei sau eternitatea durerii.

Cinstirea omului bătrân, această virtute, a sădit-o Dumnezeu în ființa omului. Chiar din preistoria primelor comunități umane vedem lucrul acesta; cu atât mai mult în lumea creștină, unde știm și credem că nu mormântul este ultima speranță și destinație a omului. La toate popoarele s-a găsit, în a lor istorie, cultură și civilizație „un sfat al bătrânilor”, „un sfat al înțelepților”. Această instituție activă și acolo unde nu se inventase încă scrisul. Iată, deci, unul din darurile fundamentale ale omului bătrân: înțelepciunea care se dobândește cu vârsta! Sfântul Apostol și Evanghelist Luca ne spune: *Și Iisus sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu harul, la Dumnezeu și la oameni* (Lc. 2, 52). Iată, deci o motivație biblică pentru a acorda respectul nostru celor ce *sporesc cu vârsta și cu înțelepciunea*, adică părinților și bătrânilor noștri iubiți!

În Biserica primară, bătrânii și văduvele se bucurau de o cinstire deosebită. Această atitudine față de bătrâni o găsim apoi și în lumea monahală, când bătrânul monah devine *avă* pentru un ucenic sau pentru o întreagă obște (comunitate) monahală. Bătrânii reprezintă tezaurul tradiției monahale și transmit prin viu grai, prin convorbiri duhovnicești, atât tradiția monastică, cât și acele cuvinte de folos duhovnicesc. Ei știau *Psaltirea* pe de rost, capitole întregi din *Biblie*, astfel încât, asemenea unei păsări ce-și hrănește puii în cuibul ei, își hrăneau duhovnicește ucenicii din mănăstire sau din peșterile unde erau retrași departe de lume. Putem spune că *un avă era o Biblie vie*, un om plin de înțelepciune, un om care a dobândit har peste har. Duhovnicul mănăstirii era sinonim cu *bătrânul*; din sfatul lui nu se ieșea. Duhovnicul leagă și dezleagă păcatele ucenicului, și tot el este cel care dă medicamentul necesar vindecării celui căzut.

Dar care este rolul bătrânilor în ziua de astăzi? Pentru unii - la azil; pentru alții - abandonați pe străzi sau în alte locuri publice. Ce fac ei acolo? Cerșesc iubire și milă. Cine sunt și ce reprezintă acești bătrâni? Ei sunt suma inteligenței și înțelepciunii la acel moment al societății umane. Bibliotecile de pe această planetă au adunat în ele miliarde de volume de știință, cultură și spiritualitate, dar acești bătrâni, pe lângă valorile civilizației umane, poartă în ei și darul lui Dumnezeu - *viața*. Litera este moartă, cuvântul este viu, căci

credința vine din auzite (Rom. 10, 17). Ce nu poartă în ea o carte și poartă un bătrân este iubirea de Dumnezeu și de semenii.

O carte nu te poate iubi, însă un bătrân te iubește și te învață din experiența vieții sale; te poartă de mic în brațele sale la biserică, adică el te duce la Hristos. Bătrânii au brațele pline de copii, de nepoți, pe care îi duc la Hristos. Bătrânul își dă mai bine seama decât oricine că locul copiilor săi este pe brațul lui Hristos cel Răstignit și Înviat. Bătrânul L-a aflat pe Hristos; tu, însă, poate că nu! Bătrânul a aflat comoara cea fără de preț și vrea să ți-o lase și ție moștenire. Câtă înțelepciune are bătrânul să-ți lase și ție această comoară sfântă - pe Hristos! Bătrânul nu este egoist, nu vrea s-o țină numai pentru el; a aflat-o și dorește să ți-o lase și ție ca cea mai sfântă moștenire. Cred că aceasta este una din culmile înțelepciunii bătrânului meu duhovnic și părinte.

Dacă ne-am pune întrebarea, de la ce vârstă începe bătrânețea? Temporal vorbind, medicina și-a spus punctul de vedere, făcând raportare la timp și la starea biologică a omului. Însă, din punct de vedere spiritual, încadrarea în această categorie nu ține cont doar de cele mai sus menționate. Astfel, în lumea monastică ortodoxă, noi folosim cuvântul „kalugăr”, preluat din limba greacă - „*kalos-gheros*”, însemnând „bătrân frumos”. În monahism însă nu se intră doar la acea bătrânețe biologică, ci se intră de tânăr. Iată, deci, care este ținta unui tânăr care intră în monahism - să devină încă de tânăr un bătrân frumos! Sunt oameni care nu ar vrea să îmbătrânească, își fac tot felul de tratamente și vor să se înveșnicească aici pe pământ. Paradoxal, monahul vrea să îmbătrânească frumos cât mai de tânăr. Iată, deci, bătrânețea nu este o povară, ci o stare dorită de cei mulți care cred în Învierea lui Hristos!

Oare numai monahii doresc să devină bătrâni frumoși? Eu cred că nu, căci orice tânăr care dorește să fie bătrân din tinerețe, adică înțelept, credincios, echilibrat, poate strânge în sine atât calitățile bătrânului, cât și capacitățile tânărului. Astfel, el poate aduce cerul pe pământ înainte de a ajunge el în cer, pentru că și pământul a fost rupt din cer.

Sfântul Ioan Hrisostom se apleacă și el asupra bătrâneților omului și ne spune că: „Sufletul se întărește la bătrânețe; atunci el ajunge la culmile puterii lui, atunci se maturizează duhovnicește”. Iată o remarcă patristică despre starea omului care, trăind după Evanghelia lui Hristos, urcă pe scara virtuților spirituale! După Sfântul Ioan Hrisostom, bătrânețea este o culme, și nu o degradare a vieții umane. Bătrânul, în creștinism, nu este o nonvaloare, ci, dimpotrivă, după o viață cumpătată, acum strălucesc mai mult virtuțile sale. Și spune Sfântul Ioan Hrisostom că, dacă în tinerețe omul poate lucra fizic mai mult decât la bătrânețe, totuși: „În Biserică însă nu se întâmplă la fel, ci când

cei virtuoși îmbătrânesc, atunci devin mai mult folositori, pentru că în acest caz nu e nevoie de putere trupească, ci de credință vie. Așa a fost Avraam, extenuat fizic, puternic însă în credință. Era bătrân, dar la adânci bătrâneți a câștigat cu puterea lui sufletească mari victorii”.

Sfântul Ioan Hrisostom are însă și un cuvânt de avertizare pentru bătrâni, spunându-le: „Tu însuți, bătrâne, să îți respecti primul vârsta ta! Dacă nu faci asta, cum să te respecte cel tânăr?” Iată, deci, că și în timpul Sfântului Ioan Hrisostom erau bătrâni care nu se ridicau la nivelul așteptat de comunitate.

Oare avem și noi azi asemenea cazuri? E posibil să le găsim printre cei care nu sunt mereu în Biserica lui Hristos. Sfântul Vasile cel Mare, referindu-se la cinstirea vârstnicilor, îl citează pe Sfântul Apostol Pavel - autoritate de necontestat în viața creștină: „Sfântul Pavel - ne spune Sfântul Vasile cel Mare - ne-a învățat să îi cinstim pe cei vârstnici ca pe niște părinți.” Vedem că Sfântul Vasile cel Mare pune în lumină o altă dimensiune spirituală a omului în vârstă: aceea de părinte.

Pe un bătrân trebuie să-l considerăm ca pe un părinte; chiar dacă acum nu-ți mai poate oferi hrană trupească, el îți poate oferi hrană spirituală, care este mai de preț decât cea trupească. El îți oferă acum hrana care te întărește și te pregătește pentru veșnicia împreună cu Hristos. Ar trebui să ne schimbăm limbajul și atitudinea față de ei și să-i numim părinți, căci ei sunt purtători de grijă față de noi și în această parte a vieții lor. Când eram copii, ne hrăneau cu pâine, iar acum ne hrănesc duhovnicește. Și noi dorim să ajungem într-o zi în Țara Părintelui Ceresc - Țara părinților noștri. Bătrânețea este o primăvară a veșniciei.

Cum se pregătesc bătrânii pentru veșnicie și cum îi ajutam noi pe bătrâni să intre în veșnicie? Aș răspunde printr-o întrebare: câți ani îi pregătim pe copiii noștri la școală pentru această viață trecătoare și ... doar pentru o profesie? Să avem grijă să nu-i trimitem triști pe părinții noștri dincolo, în veșnicie căci în Rai oamenii nu sunt triști! Să ne întristeze moartea? Nicidecum, căci moartea este singura clipă care ne trece în eternitate!

Un bătrân abandonat și trist poate cădea în deznădejde, care este un păcat greu - păcatul despărțirii de Dumnezeu. Azi, tot mai mulți bătrâni cer ca trupurile lor, după moarte să fie incinerate. Aceasta înseamnă că ei mor singuri - fără de Hristos; nu vor să învieze cu Hristos. Unii bătrâni nu mai cred că Hristos a murit și pentru ei, S-a jertfit și pentru ei. Oare de ce uită că nu cenușa este esența omului ci viața ca dar al lui Dumnezeu? În rugăciunile Bisericii către Dumnezeu, spunem mereu: „Doamne, nu pomeni păcatele tinereților noastre!” Lucru bun cerem, dar nu cred că păcatele bătrâneților pot

fi mai grele decât cele ale tinereții; de exemplu, deznădejdea bătrâneții poate fi fatală pentru om, căci timpul de pocăință este mai scurt. De ce nu-i ajutăm pe bătrâni să intre senini în Împărăția lui Dumnezeu? Motivăm: timpul, munca, grijile acestei lumi. Nu acesta este adevărul, ci lipsa de iubire față de ei, care ne-au născut, crescut, învățat. Ei sunt cel mai de preț tezaur duhovnicesc, cărți vii, cărți grăitoare, scripturi întrupate printre noi și pentru noi; ne sunt dascăli ai istoriei și primii care au sădit în inimile noastre credința în Sfânta Treime-Dumnezeu. Să-i ajutăm pentru tot ce ne lasă ei mai bun - iubirea -, căci faptele noastre vor fi măsura vieții noastre. Închei spunând: Doamne, îmbătrânește-mă și pe mine frumos, căci eu cred că bătrânii trăiesc o tinerețe veșnică în Împărăția cerurilor!